

” Голод Ю., Пітин М., Пасічник В., Ковальчук Л. Теоретичний огляд сучасних підходів до змісту занять фізичною культурою учнів 1-4 класів. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. Том 12, № 7. С. 21-28. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i7-003>.

Holod Yu., Pityn M., Pasichnyk V., Kovalchuk L. Teoretychnyi ohliad suchasnykh pidkhodiv do zmistu zaniat fizychnoiu kulturoiu uchniv 1-4 klasiv [Theoretical overview of modern approaches to the content of physical education of students of the 1-4 classes]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2024. Vol. 12, No 7. S. 21-28. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i7-003>.

УДК 373.5.017

DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i7-003

Юрій ГОЛОД¹, Мар'ян ПІТИН², Вікторія ПАСІЧНИК³, Лідія КОВАЛЬЧУК⁴

^{1,2,3}Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Україна

⁴Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

¹ <https://orcid.org/0009-0001-1887-8335>

Ispanez25@gmail.com

² <https://orcid.org/0000-0002-3537-4745>

pityn7@gmail.com

³ <https://orcid.org/0000-0002-6381-1471>

vikapaska@gmail.com

⁴ <https://orcid.org/0000-0002-2973-8979>

lidia.kovalchuk@pnu.edu.ua

ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ЗМІСТУ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ УЧНІВ 1-4 КЛАСІВ

Анотація. На сучасному етапі розвитку наукової думки з фізичного виховання школярів надзвичайно велика увага приділяється питанням Нової української школи. Мета: виявити сучасні підходи до змісту занять фізичною культурою учнів 1-4 класів. Матеріал і методи. Використано методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, абстрагування, історичний метод, порівняння. Для дослідження взято актуальну науково-методичну інформацію з проблематики змістового наповнення фізичного виховання у початковій школі. Результати. Реформування фізичного виховання в сучасних умовах покликало фахівців проводити дослідження з вивчення ставлення учителів фізичної культури здебільшого до освітніх змін. Стан здоров'я сучасної молоді викликає суттєве занепокоєння у суспільстві, оскільки простежується постійне погіршення його показників. Така ситуація пов'язана із малорухливим способом життя більшості дітей і підлітків, внаслідок великого навантаження шкільним матеріалом, а також підвищеною зацікавленістю сучасними гаджетами, проведенням великої кількості часу сидючи у соціальних мережах та у віртуальних іграх. Формування змісту фізичного виховання повинне враховувати завдання з накопичення різностороннього рухового досвіду. На уроках фізичної культури широко можуть використовуватися засоби волейболу, футболу, баскетболу, гандболу, волейболу, бадмінтону, тенісу та вправи з арсеналу інших ігрових видів спорту. Проведення спортивної гри дає підстави для формування активності самостійності учнів, емоційності та інтенсивності занять. Висновки. Застосування засобів спортивних ігор у фізичному вихованні є невід'ємною складовою та потребує широкого науково-методичного обговорення подальших шляхів їхнього застосування в умовах сучасної школи для дітей молодшого шкільного віку. Провідна діяльність для дітей дошкільного віку міститься у застосуванні різноспрямованого змісту ігрової діяльності, яка є основою пізнання, навчання та виховання. Окрім цього відбувається активізація рухового режиму молодших школярів, створюються умови дотримання принципів особистісно-орієнтованого підходу, поліпшення фізичної підготовленості, гармонізації здоров'я, підвищення мотивації тощо.

Ключові слова: спортивні ігри; фізичне виховання; зміст; заняття фізичною культурою; учні 1-4 класів.

Yuriy HOLOD¹, Maryn PITYN², Viktoriya PASICHNYK³, Lidia KOVALCHUK⁴

^{1,2,3}Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture, Ukraine

⁴Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine

¹ <https://orcid.org/0009-0001-1887-8335>

Ispanez25@gmail.com

² <https://orcid.org/0000-0002-3537-4745>

pityn7@gmail.com

³ <https://orcid.org/0000-0002-6381-1471>

vikapaska@gmail.com

⁴ <https://orcid.org/0000-0002-2973-8979>

lidia.kovalchuk@pnu.edu.ua

THEORETICAL OVERVIEW OF MODERN APPROACHES TO THE CONTENT OF PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS OF THE 1-4 CLASSES

Abstract. At the current stage of the development of scientific thought on the physical education of schoolchildren, extreme attention is paid to the issues of the New Ukrainian School. Aim: to identify modern approaches to the content of physical education classes for students of the 1-4 classes. Methods used: theoretical analysis and data generalization from scientific and methodical literature, abstraction, historical method, and comparison. Relevant scientific and methodical information on the content of physical education in primary school was taken for the research. The physical education reform in modern conditions called for specialists to research the attitude of physical culture teachers primarily to educational changes. The health of today's youth is of significant concern to society, as its indicators are constantly

deteriorating. This situation is related to the sedentary lifestyle of most children and adolescents due to a large load of school material and increased interest in modern gadgets, spending a lot of time sitting on social networks and in virtual games. Formation of the content of physical education should consider accumulating versatile motor experience. In physical education lessons, volleyball, football, basketball, handball, volleyball, badminton, tennis, and exercises from other game sports can be widely used. Conducting a sports game provides grounds for the formation of the activity of students' independence, emotionality, and intensity of classes. The use of sports games in physical education is an integral component and requires a broad scientific and methodical discussion of further ways of their application in the conditions of a modern school for children of primary school age. The leading activity for preschool children is applying multi-directional content in game activity, which is the basis of cognition, learning, and education. In addition, there is an intensification of the movement regime of younger schoolchildren; conditions are created for observing the principles of a person-oriented approach, improving physical preparedness, harmonizing health, increasing motivation, etc.

Keywords: sport games; physical education; content; physical education classes; students of grades 1-4.

Постановка проблеми. Сучасне фізичне виховання повинне забезпечувати накопичення дітьми різностороннього рухового досвіду. На уроках фізичної культури в середній та старшій школі широкого застосування набули різноманітні модулі. Фахівцями наголошено на використанні окремо засоби волейболу, футболу, баскетболу, гандболу, волейболу, бадмінтону, тенісу та вправи з арсеналу інших ігрових видів спорту [2, 4, 5, 6, 8].

Проте для учнів молодшої школи такий підхід поки не імплементований, адже потребує додаткових науково-методичних напрацювань. У зв'язку із цим актуальним є вивчення досвіду формування змісту занять серед учнів 1-4 класів. Адже проведення спортивних ігор дає підстави для формування активності самостійності учнів, емоційності та інтенсивності занять. Однак застосування спортивних ігор, яке пропонується в середній та старшій школі є менш ефективним ніж їх комплексне застосування для формування оптимального рухового базису. Саме на такого базису, закладеного в молодшій школі можна урізноманітнювати змістову частину фізичного виховання на подальших етапах освітнього процесу в школі.

Доведено, що провідна діяльність дітей шкільного віку міститься у застосуванні різноспрямованого змісту ігрової діяльності, яка є основою пізнання, навчання та виховання [4, 10, 11, 14]. Тому з'ясування сучасних підходів до змісту занять фізичною культурою учнів 1-4 класів дасть змогу активізувати руховий режим молодших школярів, створюються умови дотримання принципів особистісно-орієнтованого підходу, сприяти поліпшенню фізичної підготовленості, гармонізації здоров'я, підвищення мотивації тощо

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку наукової думки з фізичного виховання школярів надзвичайно велика увага приділяється питанням Нової української школи. Атори Н.С. Сороколів та Р.В. Чопик [25] наголошують на особливостях оцінювання навчальних досягнень в НУШ. Надано ряд методичних рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти у 1-4 класах. У процесі вивчення мотивації молодших школярів М.Д. Галай [5] встановила позитивне ставлення учнів 1-4 класів та високий інтерес дітей до вправ з м'ячем. Внаслідок цього підвищено ефективність реалізації освітніх завдань та досягнуто покращення мотивації молодших школярів на уроках фізичної культури. Зазначений підхід має певні спільні наукові основи із нашими гіпотезами. Інша група авторів А. Прокопенко, Н. Гончарова, Л. Назаренко, Н. Константиновська [22] при вивченні досвіду підвищення рухової активності дітей молодшого шкільного віку запропонували застосовувати засоби тенісу. Важливо, що автори стверджують на найбільшій популярності спортивних ігор, що відтворює наші припущення та визначається високою емоційністю та рівнем зацікавлення дітей тощо. Схожу думку ми зустріли у О. Ковтуненко та С. Сobotюка [11]. Вони запропонували оптимізувати руховий режим молодших школярів за допомогою застосування засобів футболу. У ході дослідження на початковому етапі запропоновано включити елементи техніки гри у футбол на уроках фізичної культури. Ще одне дослідження спрямоване на розвиток особистості молодшого школяра шляхом застосування засобів міні-баскетболу запропонувала І. Юзковець [29]. Нею проведенні дослідження та впроваджено елементи міні-баскетболу у навчально-виховний процес учнів 3-4 класів. Не зупиняючись на зазначеному ефективності занять волейболом у фізичному вихованні молодших школярів довели М.В. Тимчик та П.В. Шкуратьок [26]. Автори ствердно вказують, що для прискорення процесу підготовки молодих волейболістів, необхідно застосовувати підготовчі та підвідні вправи з волейболу. Підтримку нашої наукової ідеї вбачаємо у проведеному дослідженні О. П. Аксьоною, та Л.В. Кириленко, які обговорюють необхідність формування школа компетентностей на уроках з фізичної культури в початкових класах [1].

Мета дослідження: виявити сучасні підходи до змісту занять фізичною культурою учнів 1-4 класів.

Матеріал і методи. Використано методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, абстрагування, історичний метод, порівняння. Для дослідження взято актуальну науково-методичну інформацію з проблематики змістового наповнення фізичного виховання у початковій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реформування фізичного виховання в сучасних умовах покликало фахівців проводити дослідження з вивчення ставлення учителів фізичної культури здебільшого до освітніх змін. Одним з таких є праця Сороколіт Н.С. [24], у якій вона з'ясувала, що найбільше учителі підтримують зокрема й такі освітні зміни: свобода вибору навчальних програм, навчання через діяльність та ігровими методами та дещо нижча підтримка освітньої реформи з інтегрованого навчання.

Наростання певних серйозних проблем у здоров'ї дітей молодшого шкільного віку вбачають Л. Ковальчук, А. Загірна, А. Герасимчук [10]. Вони вказують, що більше третини дітей мали меншу ніж вікова норма довжину тіла, а у 62,3% хлопчиків і 66,2% дівчаток було виявлено низький рівень фізичного розвитку. Тобто загалом говориться про недостатню психофізичну готовність шестирічних дітей до початку навчання в школі тобто мають недостатній рівень «шкільної готовності».

За допомогою вивчення змісту таких досліджень ми можемо стверджувати на можливості компенсації та/або корегуванні за допомогою застосування ігрових вправ та вправ зі спортивних ігор, які значною мірою, сприяють комплексному впливові на організм дітей молодшого шкільного віку (фізичний розвиток, фізична підготовленість, психоемоційний стан тощо).

Колектив авторів [20] підкреслюють, що слабкий фізичний розвиток й недостатня рухова підготовленість значно ускладнюють для першокласників адаптацію до навчального режиму в школі. Він є новим для них та супроводжується довготривалими статичними положеннями тіла, напруженою інтелектуальною діяльністю, одноманітністю навантаження на певні групи м'язів. Наслідком цього є зниження сили і працездатності м'язів, порушення постави й деформації хребта, плоскостопість, відставання показників рухових якостей від нормативних.

До схожих результатів у своєму дослідженні дійшли Мамешина М. А., Масляк І. П. [14], які за даними первинного дослідження встановили «низький» рівень розвитку координаційних здібностей учнів 3–4-х класів. Незважаючи на те, що у віковому та статевому аспектах були виявлені тенденції до покращення показників та з віком виявлення певної переваги результатів хлопців над дівчатами, показники здібності до відчуття ритму і орієнтування у просторі навпаки засвідчили домінування результатів дівчат над хлопцями [13].

Таким чином нами узагальнено те, що багато фахівців мають спільне бачення того, що в учнів молодшого шкільного віку починає формуватися зацікавлення певними видами фізичної активності на основі індивідуальних моторних проявів і реалізації певних генетичних задатків. Це може бути суттєвим для цього періоду життя адже сприяє формуванню ставлення особистісного до фізичної активності, свідомою позиції щодо власного здоров'я тощо [6, 11, 20, 25]

Численні дослідження та колектив авторів Андрєєва О., Головач І., Хрипко І. [2] вказують на незадовільний рівень мотивації дітей до рухової активності. Це значно поглиблює негативні тенденції зниження показників фізичного стану дітей. Тому варто розглядати додаткові заходи, спрямовані на підвищення мотивації учнів молодшого шкільного віку. Серед ефективних варіантів вирішення цього питання вони вбачають застосування засобів оздоровчої рекреаційної активності (прогулянки, екологічні стежки, екскурсії, естафети тощо). На підставі цього можливе створення стійких мотиваційних установок, збереження та зміцнення здоров'я, активізація стимулів (схвалення, похвала, подяка тощо).

Проведене дослідження Н.І. Коцур, Л.П. Товкун [12] пов'язане із вивченням успішності молодших школярів наштовхнуло авторів на такі узагальнення. Високий бал успішності спостерігався у 16,5% школярів, середній – 62,4% та низький бал (менше 7 балів) зафіксовано у 21,1%. Водночас високий бал успішності не є запорукою гармонійного фізичного розвитку, такий мали лише 82,1 % осіб серед дітей з високим балом, 74 % дітей із середнім та 52,4 % дітей з низьким балом успішності. Важливими є представлені авторами результати стосовно того, що з віком збільшується кількість гармонійно розвинених дітей; проте у частини спостерігаються затримки в моторному розвитку, окрім того, засвідчено, що інтелектуальний розвиток молодших школярів має пряму залежність від процесів дозрівання моторного компоненту кори півкуль головного мозку.

У дослідження В.С. Микитчика [16] ми спостерігаємо думку дослідника, що для педагогічних умов занять фізичним вихованням серед молодших школярів має бути характерним відхід від жорсткої регламентації змісту уроків; формування відношення до учня як до суб'єкта діяльності; організація активної взаємодії учасників один з одним та створення ситуації взаємодоповнення; включення до творчої діяльності; навчання з обов'язковою опорою на ігрові форми із врахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини. Зазначене можна використовувати не лише для актуалізації змісту сучасного фізичного виховання, але й для покращення патріотичного виховання у ЗЗСО.

Отже, шляхом вивчення змісту сучасних наукових досліджень ми дійшли до висновку, що багато фахівців з фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку серед засобів активізації рухового режиму молодших школярів наголошують на необхідності створювати необхідні умови та

дотримуватися принципів особистісно-орієнтованого підходу для поліпшення фізичної підготовленості, гармонізації здоров'я й підвищення інтересу до занять [12, 18, 20, 25, 28].

У ґрунтовному дослідженні, пов'язаному з нормативно-програмною забезпеченні фізичного виховання в умовах НУШ Н. С. Сороколіт та Р.В. Чопик [25] наголосили, що основною особливістю стандартів НУШ для 1-4 та 5-9 класів є однакова кількість змістових ліній, розподілення вимоги до здобувачів освіти, внесення загальних та конкретних очікувань результатів навчання. Окрім того, в стандарті початкової освіти спостерігаються наступні змістовні лінії. Перша з них пов'язана із заняттями руховою активністю, фізичною культурою та спортом; демонстрацією рухових умінь та навичок, їхнім використанням у різних життєвих ситуаціях; друга – з вибором фізичних вправ для поліпшення рівня фізичної підготовленості; третю – з дотриманням правил безпечної і чесної гри, формуванням вмій боротьби, усвідомленням значення фізичної активності для здоров'я, задоволення, самовираження та соціальної взаємодії, що відображають освітні, оздоровчі та виховні завдання фізичного виховання.

Група науковців Н. Москаленко, А. Полякова, Г. Торбанюк [19] пропонують більш активно розглядати проведення інтегрованого уроку. Він має свою структуру і особливості, проте перевагами є чітке визначення завдань на збереження та покращення фізичного стану, розвиток творчих здібностей, активізацію мислення, розвиток пізнавальних інтересів тощо. Також вони наводять переконливі дані, що 66,8% вчителів відзначають, що саме така форма сприяє формуванню інтересу і зацікавленості дітей до занять фізичною культурою і спортом.

Отже, ми передбачаємо, що інтегровані уроки також можуть виступати однією з важливих складових поєднання, на перший погляд, відмінних засобів різних спортивних ігор. Хоча переконані та плануємо провести додаткове вивчення спільних та відмінних ознак засобів та з'ясувати можливості їхнього поєднання в межах певного періоду в урочних формах занять.

Отримані результати І.В. Білоус, Т.С. Мицкан [3, 4] дають нам підстави наполягати на необхідності поєднання різного змісту занять для дітей молодшого шкільного віку. Авторками пропонується поєднувати ритмопластику, дихальну гімнастику, традиційні засоби серед яких чільне місце займають спортивні ігри. На їхню думку, зазначене надасть можливість формувати емоційну стійкість дітей молодшого шкільного віку. Ключовим позитивом зазначеного вони відмічають наявність у щоденному розкладі занять дітей інтелектуальної діяльності та появи зацікавленості й загалом позитивного емоційного фону.

Підсумовуючи зазначене нами виявлено, що значення гри для психофізичного розвитку дитини висвітлено у достатньо великій кількості праць наукового та методичного характеру. Більшість фахівців наполягають на тому, що це провідна діяльність для дітей дошкільного віку. У межах різноспрямованого змісту ігрової діяльності може відбуватися пізнання себе й оточення, навчання і виховання [17, 18, 20].

Також, проведене І. Кривуца та О. Несен [13] дослідження спрямоване на розвиток фізичних якостей молодших школярів за допомогою засобів рухливих ігор виявило позитивний вплив. Це дало підстави авторам рекомендувати їх до застосування у підрозділі «ігри для активного відпочинку», а також у підрозділах «вправи для оволодіння навичками пересувань», «вправи для опанування навичками володіння м'ячем», «стрибкові вправи», «вправи для розвитку фізичних якостей» для дітей відповідного вікового періоду.

У дослідженні С.І. Марченко, В.О. Голубов [15] ми знаходимо рекомендації застосування рухливих ігор для підвищення впливу на розвиток швидкості у хлопчиків 2-4 класів.

Розглядаючи рухливі ігри у межах реалізації компетентнісного підходу до навчання учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури у Новій Українській школі С. О. Моїсєєв [17] зауважив, що орієнтуючись на зміст нового Державного стандарту початкової освіти освітня компонента «Фізична культура» повинна забезпечувати належний потенціал формування всіх ключових компетентностей. Ключовими показниками реалізації компетентнісного підходу до навчання учнів на уроках фізичної культури Нової української школи повинно виступати ефективне формування наскрізних предметних умінь та визначених компетентностей [17].

Схожого напрямку притримується фахівчиня С.Є. Ізосімова [9]. Вона вбачає необхідність розглядати компетентнісний підхід до змісту уроків фізичної культури як систематичну роботу над розвитком у дітей предметних, міжпредметних й інших ключових компетентностей, які дали б змогу ефективно підтримувати та відновлювати здоров'я людини. Вона пропонує вибудовувати наскрізні вміння, міжпредметні і предметні компетентності. Серед концептуальних засад розвитку предметних компетентностей учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури в Новій українській школі пропонуються опора на здобутки теорії і методики навчання рухових дій, етапність, системність, комплексність та різноманітність інструментарію; широкий вплив на репродуктивну, продуктивну та творчу діяльність учнів, використання методів та технік оцінювання та діалогізації фізичного виховання.

Колективом авторів [18] також був зроблений ряд узагальнень на основі вивчення концептуальних засад розвитку предметних компетентностей учнів 1–4 класів на уроках фізичної культури в НУШ. Серед них варто врахувати те, що інновації не є рівнозначними змінам змісту, засобів, форм та методів традиційної системи фізичного виховання учнів початкової школи; учасники поверхнево володіють термінологічним апаратом; наявна відповідність вимогам діалогізації фізичного виховання, активізації мислення та творчого розвитку здібностей учнів, використання елементів інтерактивного навчання тощо; фрагментарно розкрито зв'язок творчого рівня засвоєння знань з репродуктивним та продуктивним розвитком.

Характерною особливістю рухливих ігор Л. В. Шейко [28] називає яскраво виражену роль рухів в змісті гри. Ці рухові дії мотивовані та направляються на подолання різних труднощів, перешкод, поставлених на шляху досягнення мети гри. Окрім того, повторення різних ігор при навчанні сприятиме створенню динамічного стереотипу рухів, що сприяє прискореному оволодінню технікою різних видів та систем рухів.

Вважаємо цю тезу повністю припустимою і для застосування спортивних ігор у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку.

Вивчаючи вплив рухливих ігор на всебічний розвиток школярів молодшого віку Л.А. Прокоф'єва, Р.В. Абакумов [23] дійшли до висновків, що ігри є одним із найбільш доступних і поширених засобів фізичного виховання для учнів молодшого шкільного віку. Вони мають важливе значення адже включають основні природні рухові дії та необхідність оцінювання й прийняття рішень в ігрових ситуаціях. Іншим важливим моментом є наявність тісного спілкування. Кожна із запропонованих ігор передбачає певну мету. Це своєю чергою вказує на можливий напрям розвитку дитини (сенсорний, фізичний, соціальний, емоційний) чи на ситуацію, що включає місце, атрибути, та правила гри. Урахування зазначеного покликане забезпечити педагогічну ефективність, пов'язану із засвоєнням учнями навичок організованої поведінки, систематизованої рухової активності та взаємодії, залученням до активності, визначенням пріоритетності й формуванням алгоритмів дотримання правил тощо.

Серед методичних рекомендацій, яких необхідно дотримуватися пропонуються комплексність, регулярність і послідовність. Важливо, що автори досягли певних кількісних параметрів застосування засобів на основі ігрової діяльності. Наприклад запропоновано для розвитку швидкості використовувати п'ять ігор з хлопчиками 2-4-х класів, а кількість повторів не більше двох з відпочинком 30-40 секунд.

Таким чином ми змогли підтвердити та посилити гіпотезу стосовно того, що рухливі ігри мають, певною мірою, відмінності в структурі та змісті. Проте відбувається забезпечення схожої спрямованості змісту фізичного виховання для дітей власне молодшого дошкільного віку.

Також К. Огніста, А. Огністий [21] вбачають у застосування спортивно-оздоровчих ігор певні кроки до формування рівня фізичного здоров'я учнів. Вони пропонують широко включаючи цей вид ігор в практику фізичного виховання. Водночас можливість отримання позитивного результату вбачають лише за умов чіткого і ретельного визначення завдань, поглибленого розуміння значущості ігор, наявності умінь керувати самим процесом гри, сформованої зацікавленості учнів, якісної підготовленості місця занять (на повітрі чи в приміщенні).

Колектив авторів І.Б. Гринченко, С.Б. Поліщук, О.В. Сірий, А.О. Тихонова, О.І. Чуприна [7] припускають, що на уроках фізичної культури широко можуть використовуватися засоби волейболу, футболу, баскетболу, гандболу, волейболу, бадмінтону, тенісу, навіть при опануванні окремих гімнастичних й легкоатлетичних вправ. Адже при проведенні спортивної гри виробляється активність, самостійність учнів, а також вони є емоційними, захопливими та інтенсивними.

У цьому ж напрямку виявлене дослідження, але на більш ранньому періоді. Його провів Р.В. Чопик [27], який розробив методiku навчання фізичних вправ молодших школярів у процесі занять баскетболом та довів її ефективність.

Висновки. Застосування засобів спортивних ігор у фізичному вихованні є невід'ємною складовою та потребує широкого науково-методичного обговорення подальших шляхів їхнього застосування в умовах сучасної школи для дітей молодшого шкільного віку.

Отже, теоретичний огляд та вивчення сучасних підходів до змісту занять фізичною культурою учнів 1-4 класів є достатнім підґрунтям для пошуку та перевірки нової науково-методичної гіпотези, пов'язаної із доцільністю застосування та вивчення ефективності комплексного застосування засобів спортивних ігор у фізичному вихованні дітей молодшого дошкільного віку. Разом із тим, ми у своїх пропозиціях виходимо від пошуку спільних ознак рухової діяльності (техніки рухових дій) окремих спортивних ігор та поєднання елементів навчання ним в одну програму з подальшим диференційованим підкріпленням нетривалими (2-3 тижні) вибірконими освітніми впливами з окремих спортивних ігор.

Перспективи подальших досліджень передбачають з'ясування спільних сторін серед засобів різних спортивних ігор та розробки рекомендацій по їх застосуванню у фізичному вихованні молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Аксьонова О. П., Кириленко Л. В. Школа компетентностей на уроках з фізичної культури в початкових класах. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2018. Випуск 3 (97). С. 25–32.
2. Андреева О., Головач І., Хрипко І. Формування мотивації учнів молодшого шкільного віку до оздоровчої рекреаційної рухової активності. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2016. Вип. 20. С. 11–15.
3. Білоус І.В. Корекція негативних емоційних реакцій у дітей молодшого шкільного віку засобами фізичної культури. *Фізична культура в школі: стан і перспективи розвитку*: зб. тез доп. II Регіональної наук.-практ. конф. Івано-Франківськ, 2021. С. 5–7.
4. Білоус І.В., Мицкан Т.С. Особливості прояву емоційних станів у молодших школярів і рухова активність. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. 2018. Вип. 29. С. 3–11.
5. Галай, М. Д. Диференційоване навчання вправ з м'ячем учнів молодших класів на уроках фізичної культури в школі. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми та перспективи* : зб. наук. пр. Львів–Кельце, 2017. Вип. 1. С. 375–380.
6. Голод Ю.М., Пасічник В. М., Пітин М. П., Лещак О. М., Цап І. Г. Перспективи комплексного використання засобів спортивних ігор у фізичному вихованні учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти. *Олімпійський та паралімпійський спорт*, 2024. Вип. 1. С. 49–55. DOI 10.32782/olimpyspu/2024.1.9
7. Гринченко І. Б., Поліщук С. Б., Сірий О. В., Тихонова А. О., Чуприна О. І. Використання ігрового методу навчання у галузі фізичного виховання. *Педагогіка та психологія* : зб. наук. пр. Харків, 2019. Вип. 61. С. 43–50.
8. Деменков Д.В. *Особливості навчання змісту предмету фізична культура у 1-4 класах в умовах нової української школи* (методичні рекомендації <http://www.soippo.edu.ua/images/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/06/03/novyna1/Methodrec.pdf>)
9. Ізосімова С.Є. Концептуальні засади розвитку предметних компетентностей учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури в новій українській школі. *Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти* : зб. наук. пр. Одеса, 2022. С. 81–91.
10. Ковальчук Л., Загірна А., Герасимчук А. Психофізична адаптація дітей молодшого шкільного віку до умов навчання в Новій українській школі. *Фізична культура в школі: стан і перспективи розвитку*: зб. тез доп. II Регіональної наук.-практ. конф. Івано-Франківськ, 2021. С. 10–12.
11. Ковтуненко О. Сobotюк С. Оптимізація рухового режиму молодших школярів засобами футболу. Молодіжний науковий вісник *Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Фізичне виховання і спорт. Луцьк, 2017. Вип. 25. С. 55–59.
12. Коцур Н.І. Товкун Л.П. Фізичний розвиток молодших школярів та його оцінка і корекція засобами фізичного виховання. *Актуальні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання, спорту і туризму*: колективна монографія / за заг. ред. Н. Є. Панегелової. Переяслав, 2020. С. 109–121.
13. Кривуца І., Несен О. Розвиток фізичних якостей молодших школярів засобами рухливих ігор. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*. Харків: ХДАФК, 2020. С. 98–102.
14. Мамешина М. А., Масляк І. П. Динаміка показників рівня розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*. Харків: ХДАФК, 2019. С. 148–160.
15. Марченко С. І., Голубов В. О. Особливості впливу ігрових режимів на динаміку розвитку швидкості у хлопчиків молодшого шкільного віку. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2015. № 3. С. 17–24. doi: 10.17309/tmfv.2015.3.1152
16. Микитчик В.С. Особливості патріотичного виховання в закладах загальної середньої освіти. *Актуальні проблеми фізичної культури, спорту і здоров'я* : матеріали міжн. наук. інтернет-конф. Черкаси, 2023. С. 33–36
17. Моїсеев С. О. Рухливі ігри як важлива складова реалізації компетентнісного підходу до навчання учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури у Новій Українській школі. *Спортивні ігри*. 2019. №2(12). С. 29–40. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2544955>
18. Моїсеев С. О., Гузар В. М., Шалар О. Г. Концептуальні засади розвитку предметних компетентностей учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури в Новій українській школі. *Педагогічний альманах*. 2019. Вип. 43. С. 45–56.
19. Москаленко Н., Полякова А., Торбанюк Г. Інтегроване навчання у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. 2019. Вип. 31. С. 90–97
20. Носко М.О. Горошко Ю.В., Носко Ю.М., Гришко Л.Г. Стан фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку. *Вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту*. 2013. Вип. 107, Т. 3. С. 88–90.
21. Огніста К., Огністий А. Спортивно-оздоровчі ігри, як крок до формування належного рівня фізичного здоров'я учнів. *Теоретико-методичні засади спортивних та рекреаційних ігор* : зб. наук. ст. Львів, 2016. С. 83–88.
22. Прокопенко А., Гончарова Н., Назаренко Л., Константиновська Н. Аналіз досвіду підвищення рухової активності дітей молодшого шкільного віку в процесі фізкультурно-оздоровчих занять. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*: зб. наук. пр. 2020. Вип. 9 (28). С. 61–67. DOI: 10.31652/2071-5285-2020-9(28)-61-67
23. Прокоф'єва Л. А., Абакумов В. Р. Вплив рухливих ігор на процеси всебічного розвитку школярів молодшого віку. *Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини* : матеріали VI інтернет-конф. Одеса, 2022. С. 149–153.
24. Сороколіт Н. Ставлення учителів фізичної культури до освітніх нововведень реформи «Нова українська школа». *Спортивна наука України*. 2018. № 6(88). С. 53–59.

25. Сороколіт Н.С., Чопик Р.В. Нормативно-програмне забезпечення фізичного виховання в умовах Нової української школи. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Вип. 5К (165) 2023. С. 130–133. DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.5K(165).29.
26. Тимчик М. В., Шкурятюк П. В. Фізичне виховання молодших школярів у процесі занять волейболом. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2017. Вип. 2. С. 119–121.
27. Чопик Р. В. *Методика навчання фізичних вправ молодших школярів у процесі занять баскетболом*: автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2010. 22 с.
28. Шейко Л. Вплив ігрового методу на якість плавальної підготовленості дітей молодшого шкільного віку, які займаються оздоровчим плаванням. *Спортивні ігри*, 2023. № 1(19). С. 84–94. doi: 10.15391/si.2021-1.9.
29. Юзковець І. Розвиток особистості молодшого школяра засобами міні-баскетболу. *Теорія і практика фізичної культури і спорту*. 2023. № 1. С. 117–122.

References

1. Aksonova O. P., Kyrylenko L. V. Shkola kompetentnosti na urokakh z fizychnoi kultury v pochatkovykh klasakh [School of competences in physical education lessons in elementary grades]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*. 2018. Vypusk 3 (97). S. 25–32.
2. Andriieva O., Holovach I., Khrypko I. Formuvannia motyvatsii uchniv molodshoho shkilnoho viku do ozdorovchoi rekreatsiinoi rukhovoï aktivnosti [Formation of motivation of primary school students for recreational motor activity]. *Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii*. 2016. Vyp. 20. S. 11–15.
3. Bilous I.V. Korektsiia nehatyvnykh emotsiinykh reaktsii u ditei molodshoho shkilnoho viku zasobamy fizychnoi kultury [Correction of negative emotional reactions in children of primary school age by means of physical culture]. *Fizychna kultura v shkoli: stan i perspektyvy rozvytku*: zb. tez dop. II Rehionalnoi nauk.-prakt. konf. Ivano-Frankivsk, 2021. S. 5–7.
4. Bilous I.V., Mytskan T.S. Osoblyvosti proiavu emotsiinykh staniv u molodshykh shkoliariv i rukhova aktivnist [Peculiarities of manifestation of emotional states in younger schoolchildren and motor activity]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Serii: Fizychna kultura*. 2018. Vyp. 29. S. 3–11.
5. Halai, M. D. Dyferentsiirovane navchannia vprav z miachem uchniv molodshykh klasiv na urokakh fizychnoi kultury v shkoli [Differentiated learning of exercises with a ball of junior high school students in physical education lessons at school]. *Suchasni tendentsii rozvytku osvity y nauky: problemy ta perspektyvy* : zb. nauk. pr. Lviv-Kiel'tse, 2017. Vyp. 1. S. 375–380.
6. Holod Yu.M., Pasichnyk V. M., Pityn M. P., Leshchak O. M., Tsap I. H. Perspektyvy kompleksnoho vykorystannia zasobiv sportyvnykh ihor u fizychnomu vykhovanni uchniv pochatkovykh klasiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Prospects for the comprehensive use of sports games in the physical education of elementary school students of general secondary education institutions]. *Olimpiyskiy ta paraliimpiyskiy sport*, 2024. Vyp. 1. S. 49–55. DOI 10.32782/olimpyspu/2024.1.9
7. Hrynchenko I. B., Polishchuk S. B., Siryi O. V., Tykhonova A. O., Chupryna O. I. Vykorystannia irovoho metodu navchannia u haluzi fizychnoho vykhovannia [Using the game method of learning in the field of physical education]. *Pedahohika ta psykholohiia* : zb. nauk. pr. Kharkiv, 2019. Vyp. 61. S. 43–50.
8. Demenkov D.V. *Osoblyvosti navchannia zmistu predmetu fizychna kultura u 1-4 klasakh v umovakh novoi ukrainskoi shkoly* [Peculiarities of teaching the content of the physical education subject in grades 1-4 in the conditions of the new Ukrainian school] (metodychni rekomendatsii <http://www.soippo.edu.ua/images/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/06/03/novyna1/Methodrec.pdf>)
9. Izosimova S.Ie. Kontseptualni zasady rozvytku predmetnykh kompetentnosti uchniv 1-4 klasiv na urokakh fizychnoi kultury v novii ukrainskii shkoli [Conceptual principles of development of subject competences of students of grades 1-4 in physical education lessons in a new Ukrainian school]. *Modernizatsiia osvitnoho protsesu v suchasnykh zakladakh osvity* : zb. nauk. pr. Odesa, 2022. S. 81–91.
10. Kovalchuk L., Zahirna A., Herasymchuk A. Psykhofizychna adaptatsiia ditei molodshoho shkilnoho viku do umov navchannia v Novii ukrainskii shkoli [Psychophysical adaptation of children of primary school age to the conditions of study at the New Ukrainian School]. *Fizychna kultura v shkoli: stan i perspektyvy rozvytku*: zb. tez dop. II Rehionalnoi nauk.-prakt. konf. Ivano-Frankivsk, 2021. S. 10–12.
11. Kovtunen O. Sobotiuk S. Optyimizatsiia rukhovoho rezhymu molodshykh shkoliariv zasobamy futbolu [Optimizing the movement regime of younger schoolchildren by means of football]. *Molodizhnyi naukovyi visnyk Shkhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Fizychno vykhovannia i sport*. Lutsk, 2017. Vyp. 25. S. 55–59.
12. Kotsur N.I. Tovkun L.P. Fizychnyi rozvytok molodshykh shkoliariv ta yoho otsinka i korektsiia zasobamy fizychnoho vykhovannia [Physical development of younger schoolchildren and its evaluation and correction by means of physical education]. *Aktualni problemy i perspektyvy rozvytku fizychnoho vykhovannia, sportu i turyzmu*: kolektyvna monohrafiia / za zah. red. N. Ye. Panehelovoi. Pereiaslav, 2020. S. 109–121.
13. Kryvutsa I., Nesen O. Rozvytok fizychnykh yakosteï molodshykh shkoliariv zasobamy rukhlyvykh ihor [Development of physical qualities of younger schoolchildren by means of mobile games]. *Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia riznykh verstv naseleння*. Kharkiv: KhDAFK, 2020. S. 98–102.
14. Mameshyna M. A., Masliak I. P. Dynamika pokaznykiv rivnia rozvytku koordynatsiinykh zdbnostei uchniv pochatkovoi shkoly [Dynamics of indicators of the level of development of coordination abilities of primary school students]. *Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia riznykh verstv naseleння*. Kharkiv: KhDAFK, 2019. S. 148–160.
15. Marchenko S. I., Holubov V. O. Osoblyvosti vplyvu irovoykh rezhymiv na dynamiku rozvytku shvydkosti u khlopchykiv molodshoho shkilnoho viku [Peculiarities of the influence of game modes on the dynamics of speed development in

- boys of primary school age]. *Teoriia ta metodyka fizychnoho vykhovannia*. 2015. № 3. S. 17-24. doi: 10.17309/tmfv.2015.3.1152
16. Mykytchuk V.S. Osoblyvosti patriotychnoho vykhovannia v zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Peculiarities of patriotic education in institutions of general secondary education]. *Aktualni problemy fizychnoi kultury, sportu i zdorovia* : materialy mizhn. nauk. internet-konf. Cherkasy, 2023. S. 33-36
 17. Moiseiev S. O. Rukhlyvi ihry yak vazhlyva skladova realizatsii kompetentnisnogo pidkhodu do navchannia uchniv 1-4 klasiv na urokakh fizychnoi kultury u Novii Ukrainiskii shkoli [Movement games as an important component of the implementation of the competence approach to the education of students of grades 1-4 in physical education lessons at the New Ukrainian School]. *Sportyvni ihry*, 2019. №2(12). S. 29–40. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2544955>
 18. Moiseiev S. O., Huzar V. M., Shalar O. H. Kontseptualni zasady rozvytku predmetnykh kompetentnostei uchniv 1–4 klasiv na urokakh fizychnoi kultury v Novii ukrainskii shkoli [Conceptual foundations of the development of subject competences of students of grades 1–4 in physical education lessons at the New Ukrainian School]. *Pedahohichniy almanakh*. 2019. Vyp. 43. S. 45–56.
 19. Moskalenko N., Poliakova A., Torbaniuk H. Intehrovane navchannia u fizychnomu vykhovannia ditei molodshoho shkilnoho viku [Integrated training in physical education of children of primary school age]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Serii: Fizychna kultura*. 2019. Vyp. 31. S. 90-97
 20. Nosko M.O. Horoshko Yu.V., Nosko Yu.M., Hryshko L.H. Stan fizychnoho rozvytku ditei molodshoho shkilnoho viku [The state of physical development of children of primary school age]. *Visnyk Chernihivskoho nats. ped. un-tu*. 2013. Vyp. 107, T. 3. S. 88-90.
 21. Ohnysta K., Ohnystyi A. Sportyvno-ozdorovchi ihry, yak krok do formuvannia nalezhnogo rivnia fizychnoho zdorovia uchniv [Sports and recreational games as a step towards the formation of an appropriate level of physical health of students]. *Teoretyko-metodychni zasady sportyvnykh ta rekreatsinykh ihor* : zb. nauk. st. Lviv, 2016. S. 83-88.
 22. Prokopenko A., Honcharova N., Nazarenko L., Konstantynovska N. Analiz dosvidu pidvyshchennia rukhovoï aktyvnosti ditei molodshoho shkilnoho viku v protsesi fizkulturno-ozdorovchykh zaniat [Analysis of the experience of increasing the motor activity of children of primary school age in the process of physical education and health classes]. *Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii*: zb. nauk. pr. 2020. Vyp. 9 (28). S. 61–67. DOI: 10.31652/2071-5285-2020-9(28)-61-67
 23. Prokofieva L. A., Abakumov V. R. Vplyv rukhlyvykh ihor na protsesy vsebichnogo rozvytku shkoliariv molodshoho viku [The influence of mobile games on the processes of comprehensive development of elementary school students]. *Suchasni problemy fizychnoho vykhovannia, sportu ta zdorovia liudyny* : materialy VI internet-konf. Odesa, 2022. S. 149-153.
 24. Sorokolit N. Stavlennia uchyteliv fizychnoi kultury do osvitynih novovveden reformy «Nova ukrainska shkola» [The attitude of physical education teachers to the educational innovations of the "New Ukrainian School" reform]. *Sportyvna nauka Ukrainy*. 2018. № 6(88). S. 53–59
 25. Sorokolit N.S., Chopyk R.V. Normatyvno-prohramne zabezpechennia fizychnoho vykhovannia v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly [Normative and software support of physical education in the conditions of the New Ukrainian School]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*. Vyp. 5K (165) 2023. S. 130–133. DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.5K(165).29.
 26. Tymchuk M. V., Shkuratiuk P. V. Fizychno vykhovannia molodshykh shkoliariv u protsesi zaniat voleibolom [Physical education of younger schoolchildren during volleyball lessons]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 15 : Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*. 2017. Vyp. 2. S. 119-121.
 27. Chopyk R. V. *Metodyka navchannia fizychnykh vprav molodshykh shkoliariv u protsesi zaniat basketbolom* [Methodology of teaching physical exercises to junior high school students during basketball lessons]: avtoref. dys...kand. ped. nauk: 13.00.02. Kyiv, 2010. 22 s.
 28. Sheiko L. Vplyv irovoho metodu na yakist plavalnoi pidhotovlenosti ditei molodshoho shkilnoho viku, yaki zaimaiutsia ozdorovchym plavanniam [The influence of the game method on the quality of swimming training of children of primary school age engaged in recreational swimming]. *Sportyvni ihry*, 2023. № 1(19). S. 84–94. doi: 10.15391/si.2021-1.9.
 29. Iuzkovets I. Rozvytok osobystosti molodshoho shkoliara zasobamy mini-basketbolu [Personality development of a junior high school student by means of mini-basketball]. *Teoriia i praktyka fizychnoi kultury i sportu*. 2023. № 1. S. 117-122.